

Framtøkini byrjaðu við heimastýrisslógin

Jákup Lindenskov, løgtingsmaður, skrávar um blokk-stuðulsskipanina:

Tá seinasti heimsbardagi hasaði av og Føroyar aftur vóru frælsar og loystar burtúr tí oki, sum kriggið var fyrri okkara land og fólk, var spurningurin um framtíðar Føroyar ein viðkvæmur politiskur spurningur. Kriggið hevði ført við sær stórbroytingar í hugsan feroysinsins um hvussu samfelagið best atti at verða skipað. Avbyrgar sum Føroyar vóru krigsárin.

Kriggið hevði sett sini spor, umframt tann svára fólkamissin og skipamissin.

Tað vóru tankarnir í uppskoti Javnaðarflokksins 1943 um eina frælsari stýrisskipan, ríkisstøðu, sum vunnu, tá vit í 1948 finga heimastýrisskipanina.

Henda stýrisskipan, sum hevur roynst okkum dygg. Tað er frá hesum tíðarskeiði vit veruliga siggja framtøkini og fáa stórra sjálvsálit á øllum økjum, móttvegis tí still-støðu og ofta kenslu av hugsjónarloysi, sum ráddi, tí í teirri tíðini, vit vóru amt, var næstan einki, sum var feroyskt, ið hugaði teimum høgu. Sjálvt feroyska málið var ikki nóg gott at brúka, hvørki í kirkju ella skúla.

Henda tíðin er eitt farið skeið — feroysingurin tók við heimastýrinum upp seg at rokja sitt egna samfelag, egna lagnu. Nátturliga samskipti við ríkisfelagar okkara, ein felagskapur vit verja.

Javnaðarflokkurin hevur alla sína tíð staðið á odda í stríðnum at finna haldgóðar loysnir — og tað hevur ongantið verið nøkur týðandi broyting á framtaksleið uttan (sterka) medvirkan frá Javnaðarflokkinum. (fyri at sitera Knút Vang, sála).

Eftir heimsbardagan 1945 vóru tað Sambandsflokkurin og Sjálvstýrissflokkurin og Javnaðarflokkurin, sum samtyktu og stóðu aftanfyrir tað sjálvstýrisslógið vit finga í 1948. Seinni hevur Javnaðarflokkurin eisini saman við øðrum flokkum, Fólkaflokkinum og Tjóðveldisflokkinum samtykt aðrar samfelagsgagnligar broytingar, nýggj uppgávukei, so vit í dag

eiga eitt meiri fjøltáttað, tryggari og liviligari samfelag, har vit sohvørt hava sæð, at brúkt og pláss hevur verið fyrri meiri fjøltáttað útbúnum fólk og virkisøkjum.

Í dag stendur landsstýrissamgongan við uppskotinum um eina nýggja skipan av ríkisveitingum til Føroya. Eini skipan, sum semja er um at fremja.

Ein modernisering av skipanini frá 1948, ein einfaldergering og broytingar av teimum nógvu studningssatsunum og lutvis ein flyting av arbeiðsuppgávum á umsitingarøkinum til Føroya, men semjan er ikki í sær sjálvum nøkm prinsippbroyting av stóddini av studningsveitingum til Føroya úr ríkiskassanum.

Tá ríkisstýrið hevur strongt á at fremja hetta mál, er tað við ynskinum um at fáa skipanina einfaldari og í tráð við skipanina teir hava við amtinu annars.

Úrslitið av samráðingunum hetta síðsta árið eru niðurfelddar í uppskotið, sum ber í sær at vit lutvis fáa ríkisstudningin úr ríkiskassanum sum ein blokkur og lutvis eftir somu reglum sum higartil, sum refusión, endurrinding av útreiðslunum.

Sosialu pensiónirnar vera sum higartil, t.v.s. staturin ber snøgga helvt.

Uppskotið er ein einfaldergering av teimum 73 ymsu studningsskipanunum vit hava, og sum partvis ganga aftur í amtstíðina. Nýggi blokkstudningsformurin er ein foreinkling av systeminum og samstundis ein stórri, frælsari ábyrgd til feroysingin, sjálvur at sita um peninganeigdina í blokkinum. Vit sita nú meiri við ábyrgdini av fordeilingini, tó so, at peningsnøgdirnar eru útskrivaðar við spjaldrum at so og so nógv skal brúkast til sjúkrahús, fólka-skúla o.t. — og rimuliga vil staturin tryggja sær, at vit ikki brúka peningin, sum er ætlaður fólka-skúlanum, til berghol ella til graslíkisvøll í Litlu Dimun.

At umskipanin av statsstudninginum er eitt ynski frá danskari síðu hava vit vítað longi og nú tey mongu árin, undir síðsta landsstýri og higartil undir hesum, hevur ríkisstýrið bart út blokkerað allar samráðingar um broytingar, økingar í ríkis-

stuðlinum til Føroya, av tí at teir vildu hava málið avgreitt. Hetta uppskotið loysir upp fyrri eini framhaldandi góðari samvirkan millum ríkið og landið. Í uppskotinum liggur eisini, at ætlan er eingin um at minka tær dansku studningsveitingarnar til Føroya.

So leingi vit ynskja núverandi støðu við Danmark, fer valla nøkur broyting at henda í studningsmálinum, uttan so at munandi broytingar vera hjá okkum, og tá er møguleikin opin fyrri nýggjum samráðingum við ríkisstýrið.

Vit halda, at upprunliga uppskotið frá 1979 um studningsskipan var tað betra fyrri framtíðar studningsskipan, tað uppskotið hevði óðrvisi býti, meira refusión enn hetta, men borgarliga stjórnnin vildi ikki góðtaka tað, men hevur harafturimóti undirstrikað, at ætlingin við skipanini ikki er at minka um studningin til Føroya, men endamálið er at modernisera, foreinkla teir mongu studningssatsirnar.

Vit hava fingið eina hósكيلiga skipan burtúr samráðingunum, men kunnu valla vera teir, sum seta serlig krøv í so máta, tá parturin, sum gjalda skal peningin, sjálvsagt er hin sterkari. Eisini er at siga, at Fólkaflokkurin sovel sum Sambandsflokkurin eru partar av borgarligu stjórnnini — og hava helst eisini ávirkað til hesa loysn.

At vit á henda hátt eisini koma at standa við stórri ábyrgd í peningabrukunum, er sjálvsagt ein avleiðing av semjuni.

Men enn verða fleiri súðir at syfta, til nýggja skipanin kemur at virka burturav, tí tillæðingar til feroyska lóggávu og flyting av umsitingarligum slag skulu avtalast. Vónandi fer hetta at lata seg gera og verður gjørt uttan ov stórt drál.

At fleiri fólk mugu setast afturat í umsitingini er ein avleiðing, men hetta eiga vit eisini ásanna í verki.

Jóngerð Purkhús, landsstýrissmaður, var í útvarpinum og segði seg vera fegnari um vit ongar pengar finga úr ríkiskassanum. Eg haldi, milt sagt, hon er sjáldsamur figgjarminstari, sum ikki skoytir um pengar.

Eg eri so ósamdur í

hesum — tað má vera ein meiri trygg loysn, at stóru útreiðslukrevjandi uppgávurnar verða loystar saman við einum størri samfelag, einum bróðursamfelag, tí framvegis eru tað stórar samfelagsuppgávur, sum vit ikki fult makta sjálvi, um vit framhaldandi vilja liva í einum modernaðum samfelag og við tí livifóti vit í dag hava.

Tað eru virðismikil rættindi, vit eiga í samríkisfelagsskapinum, á útbúgvingarøkinum, heilsuótæðingunum, skúlaøkinum og øðrum økjum við.

Vit skulu — eingin ivi um tað — umsita ríkisstudningin forsvarliga, tí hesin peningur hevur munað ikki minst, tá niðurgangandið hava verið. Hetta er konstantur og kontantur peningur.

Er hetta ein hótan fyrri ovurbrúkið í góðum tíðum, t.d. nú aktiviteturin er ov stórir í Føroyum, so noktar eingin fyrri, at vit regula og stýra peningastreyminum tann vegin vit ynskja.

Vit í Javnaðarflokkinum standa aftanfyrir hetta uppskotið, vit halda

Jákup Lindenskov,

tað vera eina eykatrygd, at sosialu pensiónirnar eru undir verandi refusiónsskipan.

Eg veit av royndum hvussu tørført tað hevur verið gjøgnum árin at fáa pening til at fremja sosialar reformar, sum eru peningakrevjandi — og hvaðna verri hevði verið, um vit ikki áttu helvtina gjøgnum ríkisfelagsskapin.

Hesin veruleika mugu vit ikki vera blindir fyrri.

Tað vil loysa upp fyrri tí naggatódn, sum verið hevur í alt ov mong ár í møguleikum at samráðast um og fremja nýggjar og betri loysnir. Studningsmálið hevur ligið sum fótongul fyrri tey, sum illa eru fyrri sosialt og figgjarlaga, teimum serliga, sum ikki hava møguleika at vera í arbeiðslivinum av heilsuávum m.a.

Hetta mál er ein livsæð fyrri feroyska samfelagið nú og framtíð.

FRAMSÝNING

Vit hava framsýning av

ATLAS COPCA LUFTAMBOÐUM

Í DAG OG MIKUDAGIN

Akranesgøta 5 (v. Velbastaðvegin)

VÍSTIR FRAM VERÐA HYDRAULISKIR BORIVOGNAR AV SLAGNUM ROC 410, 512, 812, KOMPRESSARAR Í YMISKUM STØDDUM OG YMISK LUFTAMBOÐ, EINS OG HØVI EISINI VERÐUR AT SÍGGJA OKKARA NÝGGJA BYGNING! OPIÐ HÚS VERÐUR FYRI KUNDUM OG ÁHUGAÐUM Í DAG FRÁ KL. 14-18 OG MIKUDAGIN FRÁ KL. 10-18.

Vælkomin

KAJ ANDREASEN P/F